

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden virastojen oikeustoimikelpoisuudesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä lokakuussa 2001 hyväksytyyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden virastojen oikeustoimikelpoisuudesta.

Eurooppa-neuvosto päätti Kölnin kokouksessaan kesäkuussa 1999 kehittää EU:lle tarvittavat keinot ja valmiudet, jotta se voisi vastata kaikista Euroopan unionista tehdystä sopimuksessa määritellyistä konfliktinestojen ja kriisinhallintatehtävistä, niin sanotuista Petersbergin tehtävistä. Samalla päätettiin aloittaa valmistella sellaisten Länsi-Euroopan unionin toimintojen siirtäminen Euroopan unionille, joita tarvitaan näiden tehtävien hoitoon. Kölnissä Eurooppa-neuvoston raportissa mainittiin erityisesti turvallisuusalan tutkimuslaitos ja satelliittikeskus. Näiden aiemmin Länsi-Euroopan unionin yhteydessä toimineiden virastojen siirtämisestä Euroopan unionin yhteyteen päätettiin heinäkuussa 2001 neuvoston yhteisillä toiminnoilla. Virastot aloittavat toimintansa Euroopan unionin yhteydessä vuoden 2002 alussa.

Neuvoston yhteinen toiminta Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitoksen perustamisesta ja yhteinen toiminta Euroopan unionin satelliittikeskuksen perustamisesta sisältävät muun muassa säännökset virastojen tehtävistä, poliittisesta valvonnasta, organisaatiosta, henkilöstöstä ja talousarviosta. Yhteiset toiminnat edellyttävät jäsenmaiden toteuttavan myös tarvittavat toimet oikeustoimikelpoisuuden myöntämiseksi virastoille. Yhteiset toiminnat jättivät avoimeksi virastojen toiminnan turvaamiseksi tarpeelliset virastojen, niiden elinten ja henkilöstön erioikeudet ja vapaudet. Erioikeuksista ja vapauksista on tehty lokakuussa 2001 neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätös. Koska päätös ja yhteiset toiminnat sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, päätös ja laki sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja virastojen oikeustoimikelpoisuudesta annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi.

Päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 edellyttäen, että kaikki jäsenvaltiot ovat siihen mennessä ilmoittaneet neuvoston pääsihteeristölle valtiosisäisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin päätös tulee voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	3
3. Esityksen vaikutukset	4
4. Asian valmistelu	4
4.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa	4
4.2. Asian valmistelu Suomessa.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Päätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön.....	6
2. Lakiehdotuksen perustelut.....	8
3. Voimaantulo	9
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys.....	9
LAKIEHDOTUS.....	12
Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden virastojen oikeustoimikelpoisuudesta	12
LIITE	
Päätöksen teksti.....	13

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Länsi-Euroopan unionin (jäljempänä WEU) turvallisuusalan tutkimuslaitos on vuonna 1990 toimintansa aloittanut, Pariisissa sijaitseva WEU:n tutkimuslaitos, joka on tehnyt tutkimus- ja analyysityötä WEU:n neuvostolle, osallistunut laajempaan keskusteluun Euroopan turvallisuuspoliittisista kysymyksistä sekä ylläpitänyt tiiviitä suhteita WEU:n täysjäsenten, liittännäisjäsenten, liittännäiskumppaneiden ja tarkkailijoiden välillä sekä suhteita muihin tutkimuslaitoksiin.

Euroopan unionin neuvosto päätti 20 päivänä heinäkuuta 2001 turvallisuusalan tutkimuslaitoksen siirtämisestä vuoden 2002 alusta lukien Euroopan unionin yhteyteen. Tutkimuslaitoksen tulevat tehtävät Euroopan unionin yhteydessä on määritelty siten, että tutkimuslaitos osallistuu yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP), mukaan lukien eurooppalaisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP), kehittämiseen tekemällä akateemista tutkimusta ja analyyseja asianmukaisilla aloilla. Se tuottaa ja tilaa tutkimuksia, järjestää seminaareja, osallistuu transatlanttiseen vuoropuheluun järjestämällä samankaltaista toimintaa kuin WEU:n transatlanttisesta foorumissa ja pitää yllä tietojenvaihtoverkostoa muiden tutkimuslaitosten ja asiantuntijaryhmien kanssa sekä Euroopan unionissa että sen ulkopuolella. Tutkimuslaitoksen työn tuloksia levitetään mahdollisimman laajasti, lukuun ottamatta luottamuksellisia tietoja. Tutkimuslaitoksessa työskentelee 28 henkilöä.

WEU:n satelliittikeskus sijaitsee Torrejón de Ardozissa Espanjassa ja se on aloittanut toimintansa vuonna 1993. Satelliittikeskus on satelliittitietoja tulkitseva ja analysoiva elin, jota on käytetty muun muassa asevalvontasopimusten todentamistehtäviin, kriisien valvontaan, WEU:n operaatioiden tukemiseen sekä merenkulun ja ympäristön tarkkailuun.

Myös satelliittikeskuksen siirtämisestä Euroopan unionin yhteyteen päätettiin 20 päivänä heinäkuuta 2001. Satelliittikeskuksen tehtävät Euroopan unionin yhteydessä on määritelty siten, että keskus toimii unionin päätöksenteon tukena YUTP:n ja erityisesti

ETPP:n alalla tuottamalla aineistoa, joka perustuu satelliittikuvien ja niihin liittyvien tietojen, tarvittaessa myös ilmakuvien, analysointiin. Yksittäiset jäsenvaltiot ja komissio voivat esittää pyyntöjä korkeana edustajana toimivalle neuvoston pääsihteerille, joka antaa vastaavat ohjeet keskukselle. Vastaavia pyyntöjä voivat esittää myös keskuksen toimintaan osallistuvat kolmannet valtiot samoin kuin kansainväliset järjestöt kuten Yhdistyneet Kansakunnat, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ja Pohjois-Atlantin liitto. Satelliittikeskuksessa työskentelee 67 henkilöä.

Päätökset virastojen siirtämisestä Euroopan unionin yhteyteen eivät sisällä säännöksiä virastojen erioikeuksista ja vapauksista.

Virastojen, niiden elinten ja henkilöstön erioikeudet on niiden toimiessa WEU:n yhteydessä järjestetty Pariisissa 11 päivänä toukokuuta 1955 tehdyllä yleissopimuksella WEU:n, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilökunnan asemasta. Suomi ei ole yleissopimuksen sopimuspuoli. Suomi on sitoutunut noudattamaan kyseistä sopimusta kuitenkin Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän kanssa tehdyn eurooppalaista tutkimus- ja teknologiayhteistyöjärjestelmää koskevan puitesopimuksen liitekirjeellä (SopS 5—6/2001).

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksellä pyydetään eduskunnan hyväksyminen neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätökselle, jolla on tarkoitus järjestää virastojen tehtävien hoidon kannalta tarpeelliset erioikeudet ja vapaudet. Esityksellä pyydetään eduskuntaa myös hyväksymään laki päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja virastojen oikeustoimikelpoisuudesta.

Päätöksessä määritellään Euroopan unionin turvallisuuspoliittiselle tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle myönnettävät tavanomaiset erioikeudet ja vapaudet, joihin kuuluvat muun muassa oikeudellinen koskemattomuus, vapautus etsinnöistä, takavarikosta,

pakkoluovutuksesta ja menettämisseurauksista, arkistojen loukkaamattomuus, tietyt verovapaudet, yhteydenpitoon liittyvät helpotukset ja erivapaudet. Virastojen henkilöstön tuloverotus viraston maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta järjestetään siten, että he ovat verovelvollisia virastolle. Virastolle veroa maksavat henkilöt vapautetaan tuloverosta jäsenvaltioissa.

Virastojen perustamista koskeissa yhteisissä toiminnoissa edellytetään jäsenvaltioiden myöntävän virastoille oikeustoimikelpoisuuden. Esitys sisältää tätä koskevat tarpeelliset säännökset.

3. Esityksen vaikutukset

Päätöksen mukaan virastot on vapautettu niiden virkakäyttöön hankitun ja huomattavia kustannuksia aiheuttavan irtaimen ja kiinteän omaisuuden ja palvelujen hintaan sisältyvistä välillisistä veroista ja maksuista. Jos virastojen hankinnat kohdistuisivat Suomessa tavallisesti arvonlisä- tai valmisteverolliseen omaisuuteen tai palveluihin, päätös merkitsee näiltä osin Suomen verotulojen pienentymistä. Koska tällaisten hankintojen voidaan arvioida olevan hyvin harvinaisia, verotulojen menetyksellä ei ole käytännössä Suomelle taloudellista merkitystä. Päätös merkitsee myös sitä, että Suomen valtio menettää verotulot virastojen palvelukseen mahdollisesti siirtyville Suomen kansalaisille maksettavista palkoista ja palkkioista. Kun virastojen yhteenlaskettu työntekijämäärä on tällä hetkellä 95 henkilöä, niin virastojen palveluksessa tulevaisuudessa työskentelevien Suomen kansalaisten määrä tuskin on kovin suuri. Kokonaisuuden kannalta ehdotettu menettely tulee Suomelle edullisemmaksi, koska vähintään vuodeksi palvelukseen otetut henkilöt ovat velvollisia maksamaan veroa jäsenmaiden sijasta näille virastoille, joiden rahoitukseen Suomikin vuoden 2002 alusta osallistuu. Eri oikeuksia ja vapauksia koskevan päätöksen taloudelliset vaikutukset Suomelle ovat siten hyvin vähäisiä.

Päätöksestä ei aiheudu Suomelle välittömiä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Suomelle tarjoutuu kuitenkin vuoden 2002 alusta lukien tasavertaiset oikeudet muiden EU:n

jäsenmaiden kanssa sijoittaa kansalaisiaan virastojen palvelukseen.

Päätös asettaa virastojen elinten jäsenet ja virastojen henkilöstöön kuuluvat muihin kansalaisryhmiin verrattuna erilaiseen asemaan päätöksessä määriteltyjen erioikeuksien ja vapauksien osalta. Myönnettävät erioikeudet ja vapaudet ovat kuitenkin perusteltuja, koska ne vastaavat muille vastaavanlaisissa tehtävissä EU:n yhteydessä toimiville henkilöille myönnettyjä erioikeuksia ja vapauksia. Eri oikeudet ja vapaudet myönnetään virastojen edun vuoksi eikä kyseisten henkilöiden henkilökohtaiseksi hyödyksi.

Länsi-Euroopan satelliittikeskusta on käytetty myös ympäristön tarkkailuun. Tähän mennessä ympäristöministeriö tai ympäristöministeriön hallinnonala ei ole käyttänyt suoraan satelliittikeskuksen palveluja. Satelliittikeskuksen palvelujen kehittämisestä ja niiden kilpailukyvyistä riippuu, missä määrin satelliittikeskus voi palvella jatkossa ympäristöntarkkailun alalla Suomen ympäristöhallintoa, Euroopan komissiota tai Euroopan ympäristövirastoa. Nyt käsiteltävänä olevan päätöksen ympäristövaikutukset voivat olla korkeintaan välillisiä turvatessaan virastojen toimintaedellytykset myös mahdollisen ympäristön tarkkailun alalla.

Päätöksellä ei ole myöskään yritysvaikutuksia tai aluepoliittisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

4.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa

Eurooppa-neuvosto päätti Kölnin kokouksessaan kesäkuussa 1999 kehittää EU:lle tarvittavat keinot ja valmiudet, jotta se voisi vastata kaikista Euroopan unionista tehdystä sopimuksessa määritellyistä konfliktinestojen ja kriisinhallintatehtävistä, niin sanotuista Petersbergin tehtävistä. Samalla päätettiin aloittaa valmistella sellaisten WEU:n toimintojen siirtäminen Euroopan unionille, joita tarvitaan näiden tehtävien hoitoon. Kölnissä EU:n todettiin tarvitsevan tilanneanalyysikykyä, tiedustelulähteitä ja strategista suunnittelukykyä. Eurooppa-neuvoston raportissa mainittiin, että nämä voivat edellyttää erityisesti sellaisia resursseja kuten turvallisuusalan tut-

kimuslaitos ja satelliittikeskus. EU:n neuvosto teki 10 päivänä marraskuuta 2000 periaatepäätöksen WEU:n turvallisuusalan tutkimuslaitoksen ja satelliittikeskuksen siirrosta EU:lle. Näiden virastojen siirtämisestä Euroopan unionin yhteyteen päätettiin lopullisesti 20 päivänä heinäkuuta 2001 neuvoston hyväksyessä yhteisen toiminnan Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitoksen perustamisesta (2001/554/YUTP, EYVL L 200, 25.7.2001, s. 1) ja yhteisen toiminnan Euroopan unionin satelliittikeskuksen perustamisesta (2001/555/YUTP, EYVL L 200, 25.7.2001, s. 5).

Neuvoston ulkosuhdeneuvosten työryhmä ja pysyvien edustajien komitea saivat kesäkuun lopussa 2001 käsiteltäväkseen ehdotuksen neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätökseksi turvallisuusalan tutkimuslaitoksen ja satelliittikeskuksen erioikeuksista ja vapauksista. Erioukudet ja vapaudet oli alunperin tarkoitus toteuttaa ulottamalla Euroopan yhteisöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan (jäljempänä EY:n erioikeuspöytäkirja) määräykset koskemaan soveltuvien osin myös näitä uusia virastoja. Jäsenvaltioiden välisten neuvottelujen seurauksena lopputulokseksi muotoutui ratkaisu, joka noudattaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan ja Europol-yleissopimuksen 41 artiklan 3 kohdan perusteella tehtyä Europolin, sen elinten jäsenten sekä Europolin apulaisjohtajien ja työntekijöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan (SopS 85/1999, jäljempänä Europolin erioikeuspöytäkirja) määräyksiä.

4.2. Asian valmistelu Suomessa

Luonnoksista neuvoston yhteisiksi toiminoiksi on annettu eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle tietoja perustuslain 97 §:n nojalla 28 päivänä toukokuuta 2001. Erioukuksia ja vapauksia koskevasta päätösluonnoksesta on annettu eduskunnan suurelle valiokunnalle tietoja 11 päivänä heinäkuuta 2001 perustuslain 97 §:n nojalla (E 62/2001). Päätösluonnoksen tekstin muututtua ulkoasiainministeriö lähetti asiasta eduskunnalle 31 päivänä elokuuta 2001 jatkokirjelmän. Eduskunnan suuri valiokunta käsitteli asiaa 14 päivänä syyskuuta ja yhtyi valtiovarainvaliokunnan lausuntoon (VaVL 20/2001 vp) ja puolustusvaliokunnan lausuntoon (PuVL 2/2001 vp), joissa puollettiin päätöksen hyväksymistä. Suomi allekirjoitti päätöksen yhdessä muiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien kanssa 15 päivänä lokakuuta 2001 tasavallan presidentin annettua allekirjoitusvaltuudet.

Hallituksen esitys on kirjoitettu virkatyönä ulkoasiainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja ympäristöministeriöltä. Lausunnoissa on pidetty esitystä tarpeellisena ja perusteltuna. Oikeusministeriön lausunnossa on nostettu esille kysymys perustuslain (731/1999) 93 §:n 2 momentin soveltamisesta jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätökseen. Kysymystä käsitellään eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Päätöksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Päätöksen suhteesta kansainväliseen oikeuteen. Kansainvälisille järjestöille ja niiden toimielimille on myönnetty tavanomaisesti erioikeuksia ja vapauksia, jotta ne pystyisivät täyttämään tehtävänsä ja harjoittamaan toimintaansa täysin riippumattomasti. Erioikeuksia ja vapauksia on myönnetty tavanomaisesti myös järjestön jäsenten edustajille ja järjestön virkamiehille. Kansainvälisille järjestöille myönnetty toiminnalliset erioikeudet ja vapaudet perustuvat siihen, että järjestöjen tavoitteet ja tehtävät ovat luonteeltaan kansalliset rajat ylittäviä ja ne on kyettävä toteuttamaan tehokkaasti ja riippumattomasti ilman, että mikään yksittäinen valtio tai sen viranomaiset voivat puuttua niihin. Turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukseen ja niiden henkilöstölle päätöksellä myönnettävät erioikeudet ja vapaudet vastaavat Europolille myönnettyjä erioikeuksia ja vapauksia ja ne ovat yleisemminkin sopusoinnussa kansainvälisten järjestöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevan käytännön ja kansainvälisen oikeuden kanssa. Vaikka nämä virastot eivät ole itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä vaan EU:n yhteydessä toimivia virastoja, ne tarvitsevat tehtäviensä hoitamiseksi jäsenvaltioissa vastaavan oikeudellisen aseman kuin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden elimillä yleensä on.

Johdanto. Päätöksen johdanto-osan 1 kappaleessa todetaan, että Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitoksesta ja satelliittikeskuksesta käytetään päätöksessä nimitystä Euroopan unionin virastot. Johdanto-osassa myös todetaan, että jäljempänä mainitut erioikeudet ja vapaudet myönnetään Euroopan unionin edun vuoksi.

1 artikla. Oikeudellinen koskemattomuus sekä vapautus etsinnöistä, takavarikosta, pakkoluovutuksesta ja menettämisseuraamuksista. Päätöksen 1 artikla sisältää oikeudellista koskemattomuutta sekä vapautusta etsinnöistä, takavarikosta, pakkoluovutuksesta ja menettämisseuraamuksista koskevat määräykset. Määräys vastaa Europolin erioikeuspöytäkirjan 2 artiklan 2 kappaleen mää-

räystä. Päätöksen 1 artikla sisältää Suomen voimassaolevasta lainsäädännöstä poikkeavia määräyksiä. Takavarikoinnista säädetään oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta säädetään laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977). Lisäksi erityislaeissa on säännöksiä lunastuksesta johonkin tiettyyn tarkoitukseen. Valmiuslaissa (1080/1991) säädetään pakkoluovutuksesta poikkeusolojen valitessa. Menettämisseuraamuksista säädetään muun muassa rikoslaissa (1889), sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (318/1963) ja pakkokeinolaissa (450/1987).

2 artikla. Arkistojen loukkaamattomuus. Päätöksen 2 artiklan mukaan Euroopan unionin virastojen arkistot ovat loukkaamattomia. Määräys vastaa Europolin erioikeuspöytäkirjan 3 artiklan määräyksiä. Päätöksen 2 artikla sisältää Suomen voimassaolevasta lainsäädännöstä poikkeavia määräyksiä. Takavarikoinnin edellytyksistä säädetään oikeudenkäymiskaareissa ja ulosottolaissa. Paikkaan kohdistuvan etsinnän edellytyksistä säädetään pakkokeinolain 5 luvussa.

3 artikla. Vapautus veroista ja maksuista. Päätöksen 3 artiklan mukaan Euroopan unionin virastot sekä niiden varat, tulot ja muu omaisuus on virallisen toiminnan osalta vapautettu välittömistä veroista. Virkakäyttöön hankittu ja huomattavia kustannuksia aiheuttava irtain ja kiinteä omaisuus ja palvelut on myös vapautettu välillisistä veroista ja maksuista. Tällaisen omaisuuden luovuttaminen voi tapahtua vain vapautuksen myöntäneen jäsenvaltion kanssa sovituin edellytyksin. Vapautus ei koske veroja ja maksuja, jotka ovat korvausta julkisista palveluista. Päätöksen 3 artiklan määräykset ovat identtisiä Europolin erioikeuspöytäkirjan 4 artiklan määräysten kanssa. Harmonisoituja veroja (arvonlisävero ja valmisteverot) koskevien yhteisöoikeuden säännösten mukaan jäsenvaltioilla on oikeus tavanomaisten erioikeuksien ja vapauksien myöntämiseen kansainvälisille järjestöille, jos se tapahtuu näiden järjestöjen perustamisasiakirjoissa tai päämajasopimuksissa ja edellyttäen, että järjestön isäntävaltio

on hyväksynyt sen kansainväliseksi järjestöksi. Päätöksen voidaan katsoa olevan niin olennainen osa virastojen perustamisasiakirjoja, että yhteisöoikeuden vaatimukset tulevat niiltä osin täytetyiksi. Valtion verosta säädetään Suomessa perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan lailla. Virastoille myönnettävät verovapaudet poikkeavat useiden voimassa olevien lakien säännöksistä. Tällaisia ovat muun muun muassa tuloverolaki (1535/1992), arvonlisäverolaki (1501/1993) ja valmisteverotuslaki (1469/1994).

4 artikla. Yhteydenpitoon liittyvät helpotukset ja erivapaudet. Päätöksen 4 artiklan mukaan Euroopan unionin virastot voivat pitää vapaasti viralliseen toimintaansa liittyviä yhteyksiä mukaan luettuna koodatut viestit. Niillä on oikeus käyttää myös kuriiria ja sinetöityjä säkkejä diplomaattikuriireja ja -särkejä vastaavin erioikeuksin. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 6 artiklan 1 kappaleen määräyksen kanssa. Yhteydenpitoon liittyvät oikeudet voidaan Suomessa johtaa perustuslain 10 §:n kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevista määräyksistä. Diplomaattikuriireja ja -särkejä koskevat määräykset sisältyvät diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3-5/1970) 27 artiklaan, joka on saatettu Suomessa voimaan lailla. Sopimuksessa tarkoitettujen erioikeudet ja vapaudet ulotetaan koskemaan nyt myös Euroopan unionin virastoja.

5 artikla. Maahantulo, maassa oleskelu ja maasta poistuminen. Päätöksen 5 artikla sisältää maahantuloa, maassa oleskelua ja maasta poistumista koskevat helpotukset, jotka eivät estä vaatimasta todisteita sen varmistamiseksi, että artiklan mukaista kohtelua vaativat henkilöt ovat virastojen elinten jäseniä tai kuuluvat virastojen henkilöstöön. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa se, että virastojen elinten jäsenet voivat vapaasti matkustaa virastojen sijaintivaltioihin ja virastojen henkilöstö voi vapaasti matkustaa unionin alueella. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 7 artiklan määräyksen kanssa. Ulkomaalaisen maahantulosta, maastalähdöstä sekä oleskelusta ja työnteosta Suomessa säädetään ulkomaalaislaissa (378/1991). Artikla ei edellytä ulkomaalaislain muuttamista. Päätöksen 5 artiklan merki-

tys jää nykyoloissa suhteellisen vähäiseksi ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 18 artiklan ja Schengenin säännökset, jotka helpottavat kaikkien Euroopan unionin kansalaisten maahantuloa, maassa oleskelua ja maasta poistumista.

6 artikla. Virastojen elinten jäsenten ja virastojen henkilöstöön kuuluvien erioikeudet ja vapaudet. Päätöksen 6 artikla sisältää virastojen elinten jäsenten ja niiden henkilöstön oikeudellista koskemattomuutta koskevan määräyksen virantoimituksessa esitettyjen lausumien ja toimien osalta. Heidän viralliset asiakirjansa ja muu virallinen aineisto on loukkaamatonta. Euroopan unionin virastojen johtokunnat koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Jos jäsenvaltioiden edustajat johtokunnissa ovat Euroopan unioniin akkreditoituja diplomaatteja, myös siinä tapauksessa on tarpeellista, että heille myönnetään edellä mainitut erioikeudet ja vapaudet tutkimuslaitoksen ja satelliittikeskuksen tehtävien hoitamista varten. Akkreditointi jäsenvaltion edustajaksi Euroopan unioniin ei kata erityistehtävien hoitamista johtokuntien jäsenenä, sillä ne eivät ole neuvoston yksiköitä ja niiden toimipaikka sijaitsee toisessa valtiossa kuin neuvoston toimipaikka.

Virastojen henkilöstön verotus järjestetään siten, että yli vuodeksi palvelukseen otettavat henkilöt ovat verovelvollisia viraston maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta virastolle itselleen. Kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi jäsenvaltiot eivät saa periä sanoiusta palkoista tai palkkioista veroa. Verovapaus ei koske kuitenkaan virastojen entiselle henkilöstölle tai heidän huollettavilleen maksettavia eläkkeitä ja elinkorkoja. Päätöksen 6 artiklan mukaan virastojen henkilöstöön sovelletaan myös EY:n erioikeuspöytäkirjan 14 artiklan määräyksiä. EY:n erioikeuspöytäkirjan kyseisen määräyksen tarkoituksena on vapauttaa henkilöstö sen valtion veroista, jossa he hoitavat tehtäviään, jos tämä valtio ei ole heidän alkuperäinen verotuksellinen kotipaikkansa. Kyseisen määräyksen mukaan henkilön katsotaan tuloverotuksen, varallisuusverotuksen, perintöverotuksen ja kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten soveltamiseksi asuvan siinä maassa, jossa heidän verotuksellinen kotipaikkansa oli ennen kuin he ryhtyivät hoita-

maan tehtäviään virastossa sekä siinä maassa, jossa he tosiasiallisesti asuvat. Tällaisille henkilöille kuuluva irtain omaisuus on vapautettu perintöverosta oleskeluvaltiossa. Sellaista kotipaikkaa, joka on hankittu ainoastaan tehtävien hoitamiseksi muiden kansainvälisten järjestöjen palveluksessa, ei oteta määräystä sovellettaessa huomioon. Määräys vastaa Europolin erioikeuspöytäkirjan 8 artiklan määräyksiä. Päätöksen 6 artiklan määräykset poikkeavat tuloverolain ja perintö- ja lahjaverolain (378/1940) säännöksistä.

7 artikla. Poikkeukset erivapauksista. Päätöksen 7 artiklan mukaan oikeudellisen koskemattomuuden ulkopuolelle on nimenomaisesti suljettu liikenneonnettomuudesta syntyntä vahinkoa koskeva kolmannen osapuolen kanssa. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 9 artiklan määräyksen kanssa. Määräys noudattaa myös sitä kansainvälisissä järjestöissä noudatettua yleistä käytäntöä, että erioikeuksiin ei vedota liikenneonnettomuuden tapahtuessa, ellei kysymyksessä ole suoranaisesti virantoimitukseen liittyvä tapahtuma.

8 artikla. Verotus. Kun päätöksen 6 artiklassa edellytetään jäsenvaltioiden vapauttavan virastojen henkilöstön tuloverotuksen osalta, määrätään päätöksen 8 artiklassa, että vähintään vuodeksi palvelukseen otetut henkilöt ovat verovelvollisia virastolle. Verovelvollisuus ei koske virastojen entiselle henkilöstölle tai heidän huollettavinaan olleille maksettavia eläkkeitä tai elinkorkoja, joiden osalta jäsenvaltiot voivat verottaa henkilöitä. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 10 artiklan määräyksen kanssa.

9 artikla. Henkilöstön suojelu. Jäsenvaltioiden on viraston johtajan pyynnöstä huolehdittava tarpeellisista turvatoimista ja suojelusta sellaisten henkilöiden osalta, joiden turvallisuus vaarantuu heidän viraston palveluksessa suorittamiensa tehtävien vuoksi. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 11 artiklan määräyksen kanssa. Turvatoimet ja suojelu tarkoittavat lähinnä käytännön toimia, joihin viranomaiset voivat valtioiden lainsäädännön puitteissa ryhtyä.

10 artikla. Erivapauksista luopuminen. Päätöksen 10 artiklassa korostetaan sitä, että erioikeudet ja vapaudet myönnetään Euroopan unionin virastojen edun vuoksi eikä ky-

seisten henkilöiden henkilökohtaiseksi hyödyksi ja että näiden henkilöiden on kaikilta muilta osin noudatettava jäsenvaltioiden lakeja. Artikla sisältää menettelyt erivapauksista luopumiseksi, jos ne estäisivät oikeuden toteutumisen ja jos niistä luopuminen ei vahingoita virastojen etua. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 12 artiklan määräyksen kanssa.

11 artikla. Erimielisyyksien ratkaiseminen. Erimielisyyksistä, jotka koskevat kieltäytymistä luopua erioikeuksista, keskustellaan Euroopan unionin neuvostossa yksimielisen ratkaisun löytämiseksi. Ellei asiasta päästä sopimukseen, neuvosto päättää yksimielisesti menettelystä, jolla erimielisyys ratkaistaan. Määräys vastaa Europolin erioikeuspöytäkirjan 13 artiklan määräystä.

12 artikla. Voimaantulo. Päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 edellyttäen, että kaikki jäsenvaltiot ovat siihen mennessä ilmoittaneet valtiosisäisten voimaansaattamismenettelyjensä saamisesta päätökseen.

13 artikla. Arviointi. Päätöksen arviointi suoritetaan kahden vuoden kuluessa sen voimaantulosta. Määräys on identtinen Europolin erioikeuspöytäkirjan 17 artiklan 1 kappaleen määräyksen kanssa.

14 artikla. Päätös julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on selvitetty yksityiskohtaisesti eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2 §. Lain 2 § sisältää Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitoksen ja satelliitikeskuksen oikeustoimikelpoisuutta koskevan säännöksen. Neuvoston yhteisen toiminnan 2001/554/YUTP 4 artiklan mukaan turvallisuusalan tutkimuslaitoksella on sellainen oikeushenkilön asema, joka on tarpeen sen tehtävien täyttämiseksi ja tavoitteisiin pääsemiseksi. Kukin jäsenvaltio toteuttaa sen mukaan toimenpiteet myöntääkseen sille

lainsäädäntönsä nojalla tarvittavan oikeushenkilöille myönnettävän oikeustoimikelpoisuuden. Tutkimuslaitos voi erityisesti hankkia tai luovuttaa kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä olla kantajana ja vastaajana oikeudenkäynnissä. Tutkimuslaitos on voittoa tavoittelematon yhteisö. Neuvoston yhteisen toiminnan 2001/555/YUTP 6 artikla sisältää vastaavat säännökset satelliittikeskuksesta. Suomen lainsäädännössä ei ole vakiintunut täysin yhtenäistä muotoilua oikeuskelpoisuutta ja oikeustoimikelpoisuutta koskeviksi määräyksiksi. Tällaisia säännöksiä sisältyy muun muassa potilasvahinkolain muuttamisesta annetun lain (640/2000) 11 c §:ään, pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain (1269/1996) 4 §:ään ja kuntien takauskeskuksesta annetun lain (487/1996) 4 §:ään. Ehdotetun lain 2 §:n muotoilussa on pyritty seuraamaan näissä kotimaisissa yhteyksissä käytettyjä muotoiluja.

3 §. Lain 3 § sisältää säännöksen, jonka mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä tasavallan presidentin asetuksella. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan PeVL 24/2001 vp, 29/2001 vp ja 31/2001 vp todennut lakiehdotusten sanamuotoja muuttamatta, että on vaikea nähdä perusteita sille, että tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella. Valtiosopimusryhmän mietinnössä (UM 1/2000) todettiin, että voimaansaattamislain täytäntöönpanon kannalta tarpeelliset säännökset on nykyisin tapana antaa asianomaisen velvoitteen voimaansaattamisasetuksella. Mietinnön mukaan ei ole käytännössä tarkoituksenmukaista antaa voimaansaattamisasetuksen lisäksi eri asetusta voimaansaattamislain täytäntöönpanosta. Koska myös tasavallan presidentin muusta kuin suoraan perustuslakiin perustuvasta toimivallasta antaa asetuksia on säädettävä lailla, tulisi voimaansaattamislakiin mietinnön mukaan vastaisuudessa sisällyttää säännös, jonka nojalla tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa tasavallan presidentin asetuksella. Tällaisen valtuutuksen nojalla voidaan antaa lain asianmukaisen täytäntöönpanon kannalta välttämättömiä säännöksiä. Koska käsiteltävänä olevassa tapauksessa ei ole tarpeen antaa lain täytäntöönpanon tavanomaiset rajat ylittäviä

säännöksiä, esitetään mahdolliset tarkemmat säännökset annettavaksi tasavallan presidentin asetuksella eikä voimaansaattamisasetuksesta erillisellä valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin päätös tulee Suomen osalta voimaan.

3. Voimaantulo

Päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002 edellyttäen, että kaikki jäsenvaltiot ovat siihen mennessä ilmoittaneet neuvoston pääsihteeristölle, että niiden oikeusjärjestyksen vaatimat toimet päätöksen täytäntöönpanemiseksi joko lopullisesti tai tilapäisesti on saatettu päätökseen. Laki päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja virastojen oikeustoimikelpoisuudesta on tarkoitettu tulevaksi voimaan samanaikaisesti kuin päätös tulee Suomen osalta voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Päätökset turvallisuusalan tutkimuslaitoksen ja satelliittikeskuksen siirtämisestä Euroopan unionin yhteyteen toteutettiin hyväksymällä yhteiset toiminnot (2001/554/YUTP ja 2001/555/YUTP) virastojen perustamisesta. Yhteisissä toiminnoissa määrätään muun muassa virastojen tehtävistä, poliittisesta valvonnasta, organisaatioista, henkilöstöstä ja talousarviosta. Yhteiset toiminnot edellyttävät, että jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteet myöntääkseen virastoille lainsäädäntönsä nojalla tarvittavan oikeushenkilöille myönnettävän oikeustoimikelpoisuuden. Suomen oikeusjärjestelmän kannalta yhteiset toiminnot ovat Euroopan unionissa tehtäviä päätöksiä, joihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä päättää perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 38/2000 vp mukaan oikeushenkilöllisyydestä sekä siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudel-

lisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla. Koska yhteiset toiminnot eivät ole perustuslain 93 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kansainvälisiä velvoitteita, yhteisille toimintoille ei pyydetä eduskunnan hyväksymistä eikä niiden sisältämiä velvoitteita ehdoteta toteutettavaksi kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamiseen vakiintuneesti käytetyin blankettisäännöksin. Oikeushenkilöllisyydestä ehdotetaan otettavaksi sen sijaan tarvittavat asiasisällölliset säännökset esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen.

Vaikka virastojen, niiden elinten ja henkilöstön erioikeudet ja vapaudet palvelevat EU:n tehtävien hoitamista ja ne ovat unionin edun mukaisia, ne koskevat asioita, jotka eivät kuulu perustamissopimusten nojalla unionin toimivaltaan. Siitä syystä neuvosto ei voi toimia niiden osalta muodollisesti päätöksentekijänä vaan päätöksen tekevät neuvostossa kokoontuvat Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajat. Kysymyksessä on jäsenvaltioita oikeudellisesti sitova päätös, joka vaatii voimaan tullaan jäsenvaltioiden erillisen kansallisen hyväksymisen. Suomen oikeusjärjestelmän kannalta kysymyksessä on yksinkertaistetussa muodossa tehty kansainvälinen velvoite, josta tavallan päättää tasavallan presidentti perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaisesti. Eduskunta hyväksyy kuitenkin kansainväliset velvoitteet sekä päättää niiden voimaansaattamisesta siltä osin kuin perustuslaissa säädetään.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 3) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 4) jos määräykset tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä 5) tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä

lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 38/2000 vp todennut, että kansainvälisen järjestön ja sen henkilöstön erioikeuksia ja vapauksia koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat siten eduskunnan hyväksymisen. Tällaisia erioikeuksia ja vapauksia sisältyy päätöksen 1—8 ja 10 artiklaan. Päätöksen sisältöä ja suhdetta Suomen lainsäädäntöä koskevassa jaksossa on selvitetty yksityiskohtaisemmin, minkä Suomessa voimassa olevien lakien säännöksistä erioikeuksilla ja vapauksilla poiketaan. Päätös ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen päätös voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Oikeusministeriö on esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota perustuslain 93 §:n 2 momentin soveltamisalaan, joka kattaa kaikki Euroopan unionissa tehtävien päätösten kohteena olevat asiat ja asiaryhmät (HE 1/1998 vp, s. 146 ja PeVM 10/1998 vp, s. 26/I). Perustuslakivaliokunta on uutta perustuslakia koskeneessa mietinnössään maininnut erityisesti, että ilmaisu "Euroopan unionissa tehtävistä päätöksistä" tulee tulkita niin, että se kattaa myös unionin toimivaltaan muodollisesti kuulumattomat mutta unioniasioihin sisällöltään ja vaikutukseltaan rinnastettavat asiat (PeVM 10/1998 vp, s. 27/I). Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että Suomen jäsen ehdokkaiden nimeämistä eräisiin EY:n toimielimiin koskeva jäsenvaltioiden hallitusten välinen sopimus ei voi olla valtiosopimus sanan valtiosäännön mukaisessa merkityksessä (PeVM 6/1999 vp). Mainituilla perusteilla voitaisiin katsoa, että nyt käsiteltävänä oleva jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätös olisi perustuslain 93 §:n 2 momentissa tarkoitettu Euroopan unionissa tehtävä päätös, jonka osalta valtioneuvosto päättää Suomen siihen liittyvistä toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Jos omaksuttaisiin tällainen tulkinta, olisi

sillä vaikutusta myös lakiehdotukseen ja erityisesti sen sisältämiin asetuksenantovaltuuksiin. Hallitusten edustajien päätös vastaa sisällöltään kuitenkin perustamissopimukseen kuuluvaa EY:n erioikeuspöytäkirjaa ja Europolin erioikeuspöytäkirjaa, joita käsitellään Suomessa perustuslain 93 §:n 1 momentissa tarkoitettuina kansainvälisinä velvoitteina. Siitä syystä esityksessä on katsottu, että kysymyksessä ei ole perustuslain 93 §:n 2 momentissa tarkoitettu Euroopan unionissa tehtävä päätös, johon liittyvistä Suomen toimenpiteistä vastaisi valtioneuvosto. Koska asiaan liittyy perustuslain 93 §:n 1 momenttia ja 2 momenttia koskevia tulkintakysymyksiä, voitaisiin harkita perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista kysymyksestä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että eduskunta hyväksyisi neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista.

Koska päätös sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden virastojen oikeustoimikelpoisuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista Brysselissä 15 päivänä lokakuuta 2001 tehdyn neuvostossa kokoontuneiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

muslaitos ja satelliittikeskus ovat voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, jotka voivat hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa.

3 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

4 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2 §

Euroopan unionin turvallisuusalan tutki-

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Vt. ulkoasiainministeri
Pääministeri *Paavo Lipponen*

**NEUVOSTOSSA KOKOONTUNEIDEN EUROOPAN YHTEISÖJEN
JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJIEN PÄÄTÖS,
tehty 15 päivänä lokakuuta 2001,**

Euroopan unionin turvallisuusalan tutkimuslaitokselle ja satelliittikeskukselle
sekä niiden elimille ja niiden henkilöstölle myönnettävistä erioikeuksista ja vapauksista

NEUVOSTOSSA KOKOONTUNEET
EUROOPAN YHTEISÖJEN JÄSENVAL-
TIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJAT,

3 artikla

Vapautus veroista ja maksuista

katsovat seuraavaa:

1) Neuvoston Euroopan unionin itsenäisiksi virastoiksi, jäljempänä 'Euroopan unionin virastot', perustamien¹ turvallisuusalan tutkimuslaitoksen ja satelliittikeskuksen toiminnan helpottamiseksi näille uusille yksiköille ja niiden henkilöstölle on Euroopan unionin oman edun vuoksi tarpeen myöntää niiden toiminnan kannalta välttämättömät erioikeudet, vapaudet ja helpotukset,

1. Euroopan unionin virastot sekä niiden varat, tulot ja muu omaisuus on virastojen virallisen toiminnan osalta vapautettu kaikista välittömistä veroista.

2. Euroopan unionin virastot on vapautettu niiden virkakäyttöön hankitun ja huomattavia kustannuksia aiheuttavan irtaimen ja kiinteän omaisuuden ja palvelujen hintaan sisältyvistä välillisistä veroista ja maksuista. Vapautus voidaan myöntää palautuksena.

3. Tämän artiklan nojalla hankitut, arvonli- sä- tai valmisteverosta vapautetut tavarat saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa ainoastaan vapautuksen myöntäneen jäsenvaltion kanssa sovituin edellytyksin.

4. Vapautus ei koske sellaisia veroja ja maksuja, jotka ovat korvausta julkisista palveluista.

OVAT PÄÄTTÄNEET SEURAAVAA:

1 artikla

*Oikeudellinen koskemattomuus sekä
vapautus etsinnöistä, takavarikosta,
pakkoluovutuksesta ja menettämisseu-
raamuksesta*

Euroopan unionin virastojen tilat, rakennukset, omaisuus ja varat, riippumatta siitä, missä jäsenvaltioiden alueella ne sijaitsevat ja kenen hallussa ne ovat, on vapautettu etsinnästä, takavarikosta, pakkoluovutuksesta, menettämisseuraamuksesta ja muista hallinnollisista tai oikeudellisista pakkokeinoista.

2 artikla

Arkistojen loukkaamattomuus

Euroopan unionin virastojen arkistot ovat loukkaamattomia.

4 artikla

*Yhteydenpitoon liittyvät helpotukset ja
erivapaudet*

Jäsenvaltiot sallivat Euroopan unionin virastojen ylläpitää vapaasti niiden kaikkeen viralliseen toimintaan liittyviä yhteyksiä ilman erityislupaa ja turvaavat virastojen oikeuden tähän. Euroopan unionin virastoilla on oikeus käyttää koodeja sekä lähettää ja vastaanottaa virallista kirjeenvaihtoa ja muita viestejä kuriirin välityksellä tai sinetöidyissä sähköissä, joita menettelyjä koskevat samat erioikeudet ja vapaudet kuin diplomaattiku- riireja ja -säkkejä.

¹ Yhteiset toiminnat 2001/554/YUTP (EYVL L 200, 25.7.2001, s. 1) ja 2001/555/YUTP (EYVL L 200, 25.7.2001, s. 5).

5 artikla

Maahantulo, maassa oleskelu ja maasta poistuminen

Jäsenvaltiot helpottavat tarvittaessa 6 artiklassa lueteltujen henkilöiden virallisessa tarkoituksessa tapahtuvaa maahantuloa, maassa oleskelua ja maasta poistumista. Tämä ei estä vaatimasta asianmukaisia todisteita sen varmistamiseksi, että tämän artiklan mukaista kohtelua vaativat henkilöt kuuluvat 6 artiklassa määriteltyihin ryhmiin.

6 artikla

Virastojen elinten jäsenten ja virastojen henkilöstöön kuuluvien erioikeudet ja vapaudet

1. Euroopan unionin virastojen elinten jäsenillä ja virastojen henkilöstöön kuuluvilla on seuraavat vapaudet:

a) oikeudellinen koskemattomuus heidän virantoimituksessaan esittämiensä suullisten tai kirjallisten lausumien sekä virantoimitukseen liittyvien toimien osalta, myös sen jälkeen, kun kyseiset henkilöt eivät enää ole elimen jäseniä tai sen henkilöstöön kuuluvia,

b) heidän virallisten asiapapereidensa ja asiakirjojensa sekä muun virallisen aineiston loukkaamattomuus.

2. Euroopan unionin virastojen henkilöstöön kuuluvat, joiden palkkoihin ja palkkioihin sovelletaan 8 artiklassa mainittua näille virastoille perittävää veroa, vapautetaan tuloverosta virastojen maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta. Nämä palkat ja palkkiot voidaan kuitenkin ottaa huomioon määrättäessä muista lähteistä saatavasta tulosta perittävän veron määrää. Tätä kohtaa ei sovelleta entisille näiden virastojen henkilöstöön kuuluville ja heidän huollettavanaan oleville henkilöille maksettaviin eläkkeisiin ja elinkorkoihin.

3. Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 14 artiklaa sovelletaan Euroopan unionin virastojen henkilöstöön kuuluviin.

7 artikla

Poikkeukset erivapauksista

Edellä 6 artiklassa tarkoitetuille henkilöille myönnetty koskemattomuus ei koske tällaisen henkilön aiheuttamasta liikenneonnettomuudesta syntynyttä vahinkoa, mukaan lukien henkilövahinko tai kuolema, koskevaa kolmannen osapuolen kannetta.

8 artikla

Verotus

1. Vähintään vuodeksi palvelukseen otetut Euroopan unionin virastojen henkilöstöön kuuluvat ovat velvollisia maksamaan veroa näille virastoille näiden maksamista palkoista ja palkkioista virastojen vahvistamien ja niiden johtokuntien hyväksymien edellytysten ja menettelyjen mukaisesti.

2. Jäsenvaltioille ilmoitetaan vuosittain tässä artiklassa mainittujen Euroopan unionin virastojen henkilöstöön kuuluvien sekä muun virastojen sopimusperusteisen henkilökunnan nimet ja osoitteet. Nämä virastot antavat kullekin heistä vuosittain todistuksen, josta ilmenevät kaikki virastojen asianomaiselta vuodelta maksamat palkat netto- ja bruttomääräisinä, mukaan lukien maksujen erittely ja laatu sekä ennakonpidätykset.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta entisille Euroopan unionin virastojen henkilöstöön kuuluville ja heidän huollettavanaan oleville henkilöille maksettaviin eläkkeisiin ja elinkorkoihin.

9 artikla

Henkilöstön suojele

Jäsenvaltioiden on asianomaisen Euroopan unionin viraston johtajan pyynnöstä ryhdyttävä tarvittaviin toimiin huolehtiakseen tarpeellisista turvatoimista ja suojelemaan niiden tässä päätöksessä tarkoitettujen henkilöiden osalta, joiden turvallisuus vaarantuu heidän virastojen palveluksessa suorittamiensa tehtävien vuoksi.

10 artikla

Erivapauksista luopuminen

1. Tämän päätöksen säännösten mukaiset erioikeudet ja vapaudet myönnetään Euroopan unionin virastojen edun vuoksi eikä kyseisten henkilöiden henkilökohtaiseksi hyödyksi. Näiden virastojen ja kaikkien näistä erioikeuksista ja vapauksista nauttivien henkilöiden velvollisuutena on kaikilta muilta osin noudattaa jäsenvaltioiden lakeja ja aseuksia.

2. Johtajien on luovuttava Euroopan unionin virastojen ja niiden henkilökuntaan kuuluvien erivapauksista, jos ne estäisivät oikeuden toteutumisen ja jos niistä luopuminen ei vahingoita virastojen etua. Johtokunnilla on vastaava velvoite johtajien ja varainhoidon valvojien osalta. Johtokuntien jäsenten osalta erivapauksista luopuminen kuuluu tapauksen mukaan joko asianomaisen jäsenvaltion tai komission toimivaltaan.

3. Jos 1 artiklassa tarkoitettua erivapauksista on luovuttu, jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten määräämät etsinnät ja takavarikot suoritetaan asianomaisen Euroopan unionin viraston johtajan tai hänen valtuuttamansa henkilön läsnäollessa luottamuksellisuutta koskevien sääntöjen mukaisesti.

4. Euroopan unionin virastot toimivat aina yhteistyössä jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten kanssa helpottaakseen asianmukaista oikeudenkäyttöä ja estävät tämän päätöksen säännösten mukaisesti myönnettyjen erioikeuksien ja vapauksien väärinkäytön.

5. Jos jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen tai oikeudenkäyttöviranomainen katsoo, että tämän päätöksen mukaisesti myönnettyä erioikeutta tai vapautta on käytetty väärin, on elimen, joka 2 kohdan mukaan vastaa erivapauksista luopumisesta, pyynnöstä neuvoteltava asianomaisten viranomaisten kanssa sen toteamiseksi, onko väärinkäytöstä tapahtunut. Jos näissä neuvotteluissa ei päästä molempia osapuolia tyydyttävään tulokseen, asia ratkais-

taan 11 artiklan mukaista menettelyä noudattaen.

11 artikla

Erimielisyyksien ratkaiseminen

1. Erimielisyyksistä, jotka koskevat kieltäytymistä luopua erioikeuksista jommankumman Euroopan unionin viraston tai sellaisen henkilön osalta, jolla virka-asemansa vuoksi on 6 artiklan 1 kohdassa mainitut erivapaudet, keskustellaan neuvostossa yksimielisen ratkaisun löytämiseksi.

2. Jos erimielisyyksistä ei päästä sopimukseen, neuvosto päättää yksimielisesti menettelyistä, joiden mukaisesti ne ratkaistaan.

12 artikla

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002, jos kaikki jäsenvaltiot ovat kyseiseen päivään mennessä ilmoittaneet neuvoston pääsihteeristölle, että niiden oikeusjärjestyksessä tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi joko lopullisesti tai tilapäisesti edellytetyt menettelyt on saatettu päätökseen.

13 artikla

Arviointi

Kahden vuoden kuluessa tämän päätöksen voimaantulosta suoritetaan sen arviointi Euroopan unionin virastojen johtokuntien valvonnan alaisena.

14 artikla

Tämä päätös julkaistaan virallisessa lehdessä.

Tehty Brysselissä 15 päivänä lokakuuta 2001.

Puheenjohtaja